

ĐIỀU MONG MUỐN CUỐI CÙNG TRONG DI CHỨC CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

★ NGUYỄN VĂN CÔNG

*Khu Di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh
tại Phủ Chủ tịch*

● **Tóm tắt:** Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh là tài sản vô giá của Đảng và nhân dân ta, có giá trị lý luận và thực tiễn to lớn về nhiều mặt, đó là sự kết tinh của tinh hoa văn hóa dân tộc với tinh hoa văn hóa nhân loại, là những chỉ dẫn quý báu, là nguồn cổ vũ, động viên to lớn với toàn Đảng, toàn dân, toàn quân trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

● **Từ khóa:** Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh được Người viết và sửa nhiều lần trong giai đoạn 1965-1969, thời điểm cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước diễn ra hết sức ác liệt và có những dấu mốc quan trọng; cách mạng dù còn khó khăn, song đang trên đà thắng lợi, đòi hỏi sự đoàn kết, chiến đấu bền bỉ của toàn Đảng, toàn quân, toàn dân với niềm tin vững chắc vào thắng lợi cuối cùng.

Những bút tích của Chủ tịch Hồ Chí Minh còn lưu lại trong các bản *Di chúc* đã cho thấy, đây là văn bản được Người tập trung thời gian, suy nghĩ, chỉnh sửa nhiều nhất so với các văn bản bút tích để lại. Điều đó thể hiện tinh thần trách nhiệm của Người trước sự nghiệp cách mạng của dân tộc, đó còn là tấm lòng của vị lãnh tụ với tương lai đất nước. *Bản Di chúc* còn mang nét độc đáo rất riêng, đó là, dù bút tích Bác ghi rõ “Tuyệt đối bí mật”, nhưng đây lại là tài liệu được công bố rộng rãi nhất, được nhiều

thế hệ học tập, noi theo. Toàn văn *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã được Bộ Chính trị cho công bố và xuất bản cùng ngày tổ chức lễ quốc tang (9-9-1969). *Di chúc* và toàn bộ tư tưởng của Người là tài sản vô giá để lại cho Đảng và nhân dân ta.

Là người sáng lập, giáo dục và rèn luyện Đảng ta, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dẫn dắt Đảng và dân tộc ta đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác, Người đặc biệt quan tâm căn dặn: “Trước hết nói về Đảng” và nhấn mạnh “*Đoàn kết* là một truyền thống cực kỳ quý báu của Đảng và của dân ta”. Người tâm huyết nhắc nhở các đồng chí từ Trung ương đến các chi bộ “cần phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình”⁽¹⁾.

Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng chỉ rõ, muốn làm được việc đó thì trong Đảng phải đoàn kết nhất trí, thực hành dân chủ, tự phê bình và phê bình, phải có tinh đồng chí thương yêu lẫn

nhau. Đặc biệt Người nhấn mạnh: “Đảng ta là một đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần *đạo đức cách mạng*, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đày tớ thật trung thành của nhân dân”⁽²⁾. Trong hai câu ngắn gọn nhưng Người liên tiếp sử dụng hai từ “thật sự” và “thật” như một lời nhấn gửi mang tính quy luật, phổ biến, phải làm thường xuyên, liên tục, nếu không Đảng khó lòng giữ vững vai trò cầm quyền của mình.

Để thực hiện đoàn kết, thống nhất trong Đảng, Chủ tịch Hồ Chí Minh yêu cầu phải thực hiện các nguyên tắc tổ chức và sinh hoạt của Đảng, làm cho Đảng ta thật sự trong sạch, vững mạnh. Người chỉ rõ: “việc cần phải làm trước tiên là *chỉnh đốn lại Đảng*, làm cho mỗi đảng viên, mỗi đoàn viên, mỗi chi bộ đều ra sức làm tròn nhiệm vụ Đảng giao phó cho mình, toàn tâm toàn ý phục vụ nhân dân. Làm được như vậy, thì dù công việc to lớn mấy, khó khăn mấy chúng ta cũng nhất định thắng lợi”⁽³⁾.

Trong *Di chúc*, Người cũng chỉ rõ: “*Cuộc kháng chiến chống Mỹ* có thể kéo dài mấy năm nữa...” và “Dù khó khăn gian khổ đến mấy, nhân dân ta nhất định sẽ hoàn toàn thắng lợi”⁽⁴⁾. Sau khi chiến tranh kết thúc, Người căn dặn: “công việc toàn đảng, toàn quân và toàn dân ta phải ra sức làm là mau chóng hàn gắn vết thương nghiêm trọng do đế quốc Mỹ gây ra trong cuộc chiến tranh xâm lược dã man”⁽⁵⁾. Đó là công việc khó khăn, vô cùng phức tạp nên Người rất quan tâm căn dặn trong *Di chúc*.

Đối với Đoàn viên thanh niên, trong *Di chúc*, Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ vai trò của thanh niên trong sự nghiệp cách mạng, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, là đội hậu bị của Đảng, là người chủ tương lai của đất nước, do vậy Đảng

phải chăm lo bồi dưỡng *đạo đức cách mạng* cho họ. Đó là thể hiện sự quan tâm sâu sắc của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh đối với việc bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau. Người căn dặn và nhấn mạnh: “Đảng cần phải chăm lo giáo dục *đạo đức cách mạng* cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng chủ nghĩa xã hội vừa “hồng” vừa “chuyên”.

Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết”⁽⁶⁾.

Dân tộc ta đã trải qua nhiều cuộc chiến tranh chống giặc ngoại xâm bảo vệ nền độc lập dân tộc. Sau mỗi lần chiến thắng, ông cha ta lại có kế sách để bồi dưỡng sức dân, tăng cường lực lượng. *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã kế thừa truyền thống quý báu đó của dân tộc ta. Với tình thương bao la dành cho mọi tầng lớp nhân dân, Người đặc biệt quan tâm và căn dặn: “Nhân dân lao động ta ở miền xuôi cũng như miền núi, đã bao đời chịu đựng gian khổ, bị chế độ phong kiến và thực dân áp bức bóc lột, lại kinh qua nhiều chiến tranh (...) Đảng cần phải có *kế hoạch* thật tốt để phát triển kinh tế và văn hóa, nhằm không ngừng *nâng cao đời sống của nhân dân*”⁽⁷⁾.

Lời căn dặn của Chủ tịch Hồ Chí Minh về nhân dân chứng tỏ Người hiểu thấu đáo ngọn nguồn về nhân dân, thật sự quan tâm lo lắng cho dân và mối quan hệ giữa Đảng với dân, dân với Đảng. Trong tình thương bao la dành cho mọi tầng lớp nhân dân, Chủ tịch Hồ Chí Minh trăn trở nhiều đến nông dân. Người nhấn mạnh những đóng góp to lớn của nông dân, vai trò của nông dân đối với sự nghiệp cách mạng của nước nhà: “Trong bao năm chống thực dân Pháp, tiếp đến chống đế quốc Mỹ, đồng bào ta, nhất là đồng bào nông dân đã luôn hết sức trung thành với Đảng và Chính phủ ta, ra sức góp của góp người, vui lòng chịu

Đều mong muốn cuối cùng của tôi là: Toàn Đảng toàn dân ta đoàn kết phấn đấu, xây dựng một nước Việt-Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh, và góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng thế giới./.

Hà-nội, ngày 15 tháng 5 năm 1965.

Chứng kiến,
Bí thư thứ nhất
Ban chấp hành trung ương:
Lê Duẩn

Hồ Chí Minh

Đoạn cuối trong Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh _ Ảnh: TL

dựng mọi khó khăn gian khổ. Nay ta đã hoàn toàn thắng lợi, tôi có ý đề nghị miễn thuế nông nghiệp một năm cho các hợp tác xã sản xuất nông nghiệp để cho đồng bào hỉ hả, mát dạ, mát lòng, thêm nhiều phấn khởi, đẩy mạnh sản xuất"⁽⁸⁾.

Đối với con người, Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn: "Đầu tiên là công việc đối với con người.

Đối với những người đã dưng cảm hy sinh một phần xương máu của mình(...), Đảng, Chính phủ và đồng bào phải tìm mọi cách làm cho họ có nơi ăn chốn ở yên ổn, đồng thời phải mở những lớp dạy nghề thích hợp với mỗi người để họ có thể dần dần "tự lực cách sinh" (...), quyết không để họ bị đói rét"⁽⁹⁾. Ngay đối với những nạn nhân của chế độ xã hội cũ, Người cũng nhắc nhở "Nhà nước phải dùng

vừa giáo dục, vừa dùng pháp luật để cải tạo họ, giúp đỡ họ trở nên những người lao động lương thiện"⁽¹⁰⁾.

Trong *Di chúc*, Chủ tịch Hồ Chí Minh đưa ra lời tiên đoán có tính chất khẳng định, như một tất yếu của lịch sử: "Cuộc kháng chiến chống Mỹ có thể kéo dài mấy năm nữa. Đồng bào ta có thể hy sinh nhiều của nhiều người. Dù sao, chúng ta phải quyết tâm đánh giặc Mỹ đến thắng lợi hoàn toàn"⁽¹¹⁾. Trong *Di chúc*, Người viết: "...Tôi mong rằng, Đảng ta sẽ ra sức hoạt động, góp phần đặc lực vào việc khôi phục lại khối đoàn kết giữa các đảng anh em trên nền tảng chủ nghĩa Mác - Lênin và chủ nghĩa quốc tế vô sản, có lý, có tình"⁽¹²⁾.

Suốt đời phục vụ nhân dân, đất nước, trong *Di chúc*, Chủ tịch Hồ Chí Minh không đề cập

đến “cá nhân” hay “bản thân”, mà nói “về việc riêng”, bởi suốt đời Người phấn đấu cho hạnh phúc chung của toàn dân. Cái riêng của Người hòa trong cái chung của dân tộc. Suốt đời Người vì dân, vì nước, vì Đảng, nên không lúc nào Người nghĩ đến bản thân mình. Trước lúc đi xa, Người “không có điều gì phải hối hận” vì đã phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân hết sức, hết lòng. Người “chỉ tiếc là tiếc rằng không được phục vụ lâu hơn nữa, nhiều hơn nữa”, và “để lại muôn vàn tình thân yêu” cho toàn dân, toàn Đảng, cho toàn thể bộ đội, cho các cháu thanh niên và nhi đồng⁽¹³⁾.

Từ ngày Chủ tịch Hồ Chí Minh đi xa đến nay, toàn Đảng, toàn dân ta ra sức và quyết tâm thực hiện *Di chúc* thiêng liêng của Người, lấy nhiệm vụ xây dựng Đảng là then chốt, phát triển kinh tế là trọng tâm, cùng với phát triển văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội. Cách mạng nước ta phải trải qua muôn vàn thử thách, dù thế giới biến đổi khôn lường, toàn Đảng và toàn dân ta nguyện sống chiến đấu, lao động và học tập theo gương Bác Hồ vĩ đại. Thực hiện đúng như lời thề mà đồng chí Lê Duẩn, Bí thư thứ nhất, tuyên đọc khi vĩnh biệt Bác Hồ, chúng ta quyết tâm thực hiện những điều Bác căn dặn trong *Di chúc*: “mang lá cờ bách chiến bách thắng của HỒ CHỦ TỊCH tới đích cuối cùng”⁽¹⁴⁾.

50 năm thực hiện *Di chúc* Bác Hồ, Đảng và nhân dân ta đã đạt được nhiều thắng lợi và thành tựu to lớn, đưa đất nước phát triển nhanh, bền vững lên một tầm cao mới. Song, vẫn còn nhiều thiếu sót, yếu kém, chưa làm được nhiều điều như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã căn dặn. Trong việc xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước, thực hiện quyền làm chủ của nhân dân và khối đại đoàn kết toàn dân tộc, bên cạnh những thành tựu và ưu điểm đáng kể,

chúng ta còn vướng phải không ít sai lầm và khuyết điểm. Sự suy thoái về chính trị, tư tưởng, đạo đức, lối sống, sự vi phạm các nguyên tắc về tổ chức và sinh hoạt, sự lạm dụng quyền lực, tề quan liêu, tham nhũng, lãng phí trong một bộ phận cán bộ, đảng viên đã có những tác động tiêu cực đến việc nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của Đảng, làm giảm sút lòng tin của nhân dân đối với Đảng, với chế độ. Cuộc vận động xây dựng, chỉnh đốn Đảng được tiến hành trong nhiều năm qua, đặc biệt là Cuộc vận động “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh” được phát động từ sau Đại hội X đến nay, chính là để Đảng ta khắc phục yếu kém và khuyết điểm, khôi phục và phát huy những phẩm chất cao đẹp vốn có.

Thực hiện *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, cán bộ, đảng viên cần không ngừng tu dưỡng đạo đức cách mạng, thật sự “cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư”. Đồng thời, phải có bản lĩnh chính trị vững vàng, lập trường tư tưởng kiên định, xây dựng Đảng ta thật sự trong sạch, vững mạnh, hoàn thành lời Người căn dặn trong *Di chúc*: “điều mong muốn cuối cùng: “Toàn Đảng, toàn dân ta đoàn kết phấn đấu, xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh, và góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng thế giới”⁽¹⁵⁾ □

(1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13), (14), (15) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.12, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tr.497, 498, 503, 498, 503, 498, 498, 504, 503-504, 504, 498, 499, 500, 519, 512.